

Marje Oona: vaksineerimise peamise kõrvaltoimena olen näinud rõõmu ja vabanemise tunnet

Perearst Marje Oona rääkis, et arvestades miljoneid vaksineerimisi üle maailma, on COVID-19 vaktsiin põhjustanud väga vähe raskeid kõrvaltoimeid. **Tema isikliku kogemuse põhjal on peamine kõrvaltoime olnud rõõm ja vabanemise tunne.**

MADIS FILIPPOV / Med24 toimetaja

Kuidas on praegu COVID-19 vastu vaksineerimine Eestis Teie arvates läinud?

Vaksineerimist mõjutab see, kui palju on vaktsiini saada. Tarned on esialgu väikesed. On selge, et kogu maailma jaoks ei jõuta praegu piisavalt COVID-19 vaktsiini toota. Eks see annab tunda ka siin. Kui mõelda esimese vaktsiinitarne kasutuselevõtule Eestis, siis arvestades, et see jäi jõulupühade ajale ja enne vaksineerimise alustamist on vaja läbida vaktsiinispetsiifilised koolitused, arvan, et kokkuvõttes on tulemus hea. Jaanuari algusest alates on kõik tarnitud vaktsiinid Eestis juba kiiresti vaksineerimiseks ära kasutatud.

COVID-i vaktsiini suhtes on tavapärasest rohkem skepsist, kuna see sai väga kiiresti valmis – arvestades, et vaksineeritud peaks saama suur protsent inimesi, siis kui murelikuks see Teid teeb?

Kui tahame naasta normaalse elu juurde ja mitte tunda igapäevaelus hirmu selle raske viirusinfektsiooni pärast, siis on väga oluline, et inimesed oleksid COVID-19 eest kaitstud. Sellepärast on vaksineerimine üürratult oluline võimalus, kuidas me saame sellest pandeemiast kõige tõenäolisemalt ja kiiremini välja tulla.

Tegelikult ma isegi ei oska öelda, kas selle vaktsiini suhtes on tingimata rohkem skepsist või mitte. Võimalik, et tõesti on, sest võib-olla läheb mõnel inimesel natuke rohkem aega harjumiseks mõttega, et uued vaktsiinid tõepoolest ongi välja töötatud. Põhjused, miks vaktsiin seekord nii kiiresti välja töötati, on mitu. Näiteks see, et vaktsiini väljatöötamisega ei alustatud tegelikult nullist. Palju eeltööd oli uue tehnoloogiaga vaktsiinide kasutusele võtmiseks juba varem ära tehtud, aga lihtsalt polnud piisavalt suuri investeeringuid, mida seda tüüpi vaktsiinid oma tarneahelas vajavad. Kuna häda oli kogu maailmas väga suur, siis nüüd ressursid ka leiti. Lisaks on biotehnoloogia väga jõudsalt edasi arenenud ja mõned etapid, mis varem, näiteks 20 aastat tagasi, võisid nõuda terve aasta, nõuavad tänapäeval võib-olla vaid mõne päeva. Näiteks geenijärjestuse kindlakstegemine. Samuti kulutati kogu selle protsessi käigus võimalikult vähe aega kõikvõimalikele bürokraatlikele takistustele. Seejuures ühtegi olulist etappi vahele ei jäänud.

Milline on Teie arvates meedikute seas suhtumine vaktsiini ja mis saab neist tervishoiutöötajatest, kes pole nõus vaksineerima?

Mina olen kohanud seni ainult neid inimesi, kes suhtuvad COVID-19 vaktsiini positiivselt. Kui nad on vaktsiini saanud, siis on öeldud, et ainuke kõrvaltoime, mida nad on kohe täheldanud, on rõõm ja vabanemise tunne.

Usun, et ka tervishoiutöötajate hulgas on neid, kes on võib-olla veidi kõhklevad seisukohal. Eestis on vaksineerimine vabatahtlik. Kedagi ei sunnita. Aga need tervishoiutöötajad, kes ennast ei vaksineeri, peavad arvestama sellega, et kui nad puutuvad kokku COVID-19-haigega, siis nad peavad jääma eneseisolatsiooni ning neil on jätkuvalt nakatumise ja COVID-19 põdemise risk kõigi oma võimalike tagajärgedega. Lisaks surmale võib selle haiguse läbipõdemine jätta pikaajalised tervisevaevused, mille ravimiseks praegu võimalusi pole. Sellepärast ma COVID-19 läbipõdemist kellelegi ei soovi. ❖

» **Vaktsiini väljatöötamisega ei alustatud tegelikult nullist. Palju eeltööd oli uue tehnoloogiaga vaktsiinide kasutusele võtmiseks juba varem ära tehtud, aga lihtsalt polnud piisavalt suuri investeeringuid, mida seda tüüpi vaktsiinid oma tarneahelas vajavad. Kuna häda oli kogu maailmas väga suur, siis nüüd ressursid ka leiti.**

Kõrvaltoimetele pööratakse palju tähelepanu. Kas sel vaktsiinil on kuidagi rohkem kõrvaltoimeid või lihtsalt saabki see teema palju tähelepanu?

Selle vaktsiini teemal räägitakse üldse väga palju. Võttes arvesse, kui mitmeid miljoneid doose COVID-19 vaktsiini on maailmas manustatud, siis selle vaktsiini kõrvaltoimete kohta peaaegu uudiseid ei olegi. On tõesti mõned üksikud raportid allergilistest reaktsioonidest (sagedusega ligi 0,001% vaktsineeritustest), mis on allunud hästi ravile. On olnud ka mõningaid teateid, et väga eakas inimene, kel oli palju haigusi, on mingil ajal pärast vaktsineerimist meie hulgast lahkunud. Sellisel juhul on tegemist elu paratamatusega. Kui vaktsineeritakse miljoneid inimesi, kelle seas on väga eakaid ja haigeid, siis paratamatult mõne inimese elu lihtsalt ongi lõpufaasis. Seetõttu on väga põdurate ja väljendunud haprussündroomiga eakate puhul mõistlik kaaluda, kas nad üldse jõuaksid saada COVID-19 vaktsiinist

kasu. Üldiselt aga nii kliiniliste uuringute alusel kui selle praktika alusel, mis kogu maailmast on kogunenud, pole kõrvaltoimete kohta midagi alarmeerivat selgunud. On olnud süstekoha valu ja vaktsineerimise järel tõusnud palavik, on olnud lühiajalist kehvat enesetunnet, väsimust ja iiveldust, lühiajalist tundlikkushäiret süsti näopoolel. Kõrvalnähud on möödunud paari päevaga.

Kui palju ja missuguseid koolitusi seoses COVID-19 vaktsineerimisega on juba tehtud ja plaanis teha?

Kõigepealt on vajalik, et vaktsineerijad on läbinud vaktsineerimise baaskoolituse ja jätkukoolitused. Tervishoiutöötajaid, kes on ennast neil teemadel täiendanud, on palju, aga nüüd võimaldasime koostöös terviseametiga ka lisakoolitusi. Neile on praeguseks registreerunud rohkem kui 1500 inimest. Vaktsiinispetsiifilisi koolitusi korraldab Terviseamet koostöös Raviameti ja Sotsiaalministeeriumiga. Lisaks korraldab Eesti

Perearstide Selts perearstidele ja pereõdedele regionaalseid veebiseminare Zoomi keskkonnas, mille käigus saame praktikas olulisi küsimusi koos läbi arutada. Eesti Perearstide Seltsi veebilehelt on leitavad ka praktilised õppevideod vaktsineerimise kohta.

Mis on selles vaktsiinis nii erilist, et peab eraldi koolitusi tegema?

COVID-19 vaktsiinid nõuavad teistmoodi käitlemist. Mõnes Eesti tervishoiuasutuses on juba läinud doose raisku. On oma nõksud, kuidas vaktsiini kasutada nii, et ta oleks toimiv ja õigesti manustatud. Kuna COVID-19 vaktsiinid on uudse toimemehhanismiga vaktsiinid, siis loomulikult tuleb seda samuti selgitada. Räägitakse täpsemalt, mis vaktsiinid need ikkagi on, mida nad sisaldavad, millised on võimalikud kõrvaltoimed, kuidas tuleb uue vaktsiini kõrvaltoimetest teatada ja kuidas vaktsiini täpselt kasutada.

Koroonaviiruse kõrval on grippi tänavu väga vähe. Miks nii?

Need meetmed, mida rakendame praegu uue koroonaviiruse leviku ohjamiseks, ohjavad ka gripiviirust. Gripp pole lihtsalt niivõrd nakkav. Võib-olla on ka tehtud varasemast vähem gripiviiruse analüüse. Aga ma arvan, et põhipõhjus on ikkagi selles, et peseme käsi, hoiame distantsi ja meil on palju vähem suuri kogunemisi. Gripiviirusel pole lihtsalt võimalust levida. ■

🗨️ **Kui vaktsineeritakse miljoneid inimesi, kelle seas on väga eakaid ja haigeid, siis paratamatult mõne inimese elu lihtsalt ongi lõpufaasis. Seetõttu on väga põdurate ja väljendunud haprussündroomiga eakate puhul mõistlik kaaluda, kas nad üldse jõuaksid saada COVID-19 vaktsiinist kasu.**